عکس: خانه موسیقی

ارشد تهماسبی در گفت‌وگو با «ایران» از آشنایی‌اش با زنده‌یاد سیاوش دیهیمی می‌گوید

برای شیرین نواز تار

گزارش

ندا سیجانی
روزنامه‌نگار

سیاوش دیهیمی مدرس و نوازنده پیشکسوت تار و سه‌تار شامگاه ۴ خرداد در سن ۸۵ سالگی درگذشت.
استاد دیهیمی از هنرمندان همدانی (بزرگ شده کرمانشاه) و از چهره‌های موسیقی و ادبیات ایران است. سال‌های بسیاری در حوزه فرهنگ و هنر تلاش کرده و آثار متعددی از او به یادگار مانده است.
دیهیمی متولد سال ۱۳۱۹ بود؛ از دهه ۳۰ در زمینه شعر و موسیقی فعالیت داشت و شاگردان بسیاری از سوی این هنرمند فقید به این عرصه معرفی شدند. او خالق بیش از ۱۰۰ قطعه موسیقی سنتی بوده است. کتاب «غیر از تو کجا سراغ دارم ای عشق» از جمله آثار بجا مانده از دیهیمی است. همچنین کتاب «سی و پنج قطعه برای تار و سه‌تار» اثر این هنرمند، سال ۱۴۰۲ به همت اداره‌کل فرهنگ و ارشاد اسلامی همدان و همیاری خانه شعر و ادب رونمایی شد.
ناگفته نماند تدوین اساسنامه انجمن موسیقی ایران اولین بار به دست سیاوش دیهیمی نوشته شد، او همچنین مؤسس انجمن موسیقی همدان بود و به مدت بیست سال ریاست آنجا را بر عهده داشت.
ارشد تهماسبی از اساتید شناخته شده حوزه موسیقی و از شاگردان زنده‌یاد استاد سیاوش دیهیمی است.
این نوازنده تار در گفت‌وگو با «ایران» درباره زنده‌یاد سیاوش دیهیمی می‌گوید: «نوجوان که بودم درهمدان با آقای سیاوش دیهیمی آشنا شدم و این دوستی وآشنایی موجب شد مدت زمانی نزد این هنرمند موسیقی کار کنم.»
او در ادامه صحبت‌هایش گفت: «آقای دیهیمی شخصیت بارزی داشت و مسلط به تارنوازی بود. با وجود دانش بسیار از وقار و تواضع خاصی برخوردار بود. در خصوص هنر موسیقی و نوازندگی‌اش هم سبک و شیوه خاصی داشت. در واقع مانند نوازندگان آن دوره رادیو به شیوه مجلسی، بسیار شیرین ساز می‌نواخت و

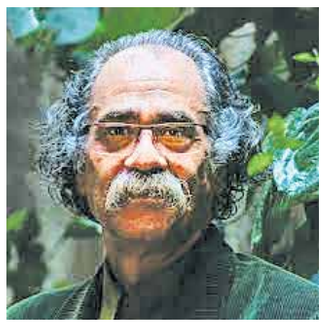

در آن سال‌ها و حتی سال‌های بعد از آن از نوازندگان شاخص همدان بود.»
ارشد تهماسبی درباره آثار مکتوب او افزود: «تحصیلات آقای دیهیمی در زمینه ادبیات فارسی بود و در همدان و در آموزشگاه‌ها و دبیرستان‌ها تدریس ادبیات داشت.»
او درباره تأثیرگذاری ادبیات در موسیقی دیهیمی اظهار کرد: «کسی که آشنا به ادبیات یا دیگر حوزه‌های هنر باشد مسلماً نگاه همه‌جانبه‌تر و فراگیرتری خواهد داشت. آشنایی با ادبیات و شناخت اوزان شعری و عروض‌ها و درجمله‌بندی ساز و در آهنگ‌هایی که ساخته می‌شود بسیار تأثیرگذار است و در کتاب خاطراتم از تعدادی از آهنگ‌های او بسیار یاد کرده‌ام. همچنین در مقدمه آثار ایشان که چاپ هم شده به این موضوعات اشاره کرده‌ام.»
این موسیقیدان در ادامه صحبت‌هایش افزود: «استاد دیهیمی شاگردان بسیاری داشت و تمامی عمرش را به تدریس موسیقی گذراند، حتی تا دو سه سال اخیر با وجود کهولت سن بسیار سرحال بود و تدریس می‌کرد. بایستی بگویم بسیاری از نوازندگان همدان و استان‌های همجوار حتی از شهرهای کرمانشاه و اراک زیر چتر سیاوش دیهیمی بودند و از دانش و توانایی‌های او در نوازندگی و حوزه‌های دیگر استفاده می‌کردند.»
او در پایان گفت: «استاد دیهیمی به نوعی نوازندگی تار را خودآموخته فراگرفت و به‌صورت حسی از طریق نواخته‌های رادیو و نوازندگانی که در مجلس می‌نواختند توانست به این توانایی‌ها دست یابد.»

> استاد «سیاوش دیهیمی» به نوعی نوازندگی تار را خودآموخته فراگرفت و به‌صورت حسی از طریق نواخته‌های رادیو و نوازندگانی که در مجلس می‌نواختند توانست به این توانایی‌ها دست یابد

در سوگ سیاوش

سیاوش دیهیمی شاعر، ادیب و موسیقیدان و نوازنده شهیر راهی سفر ابدی شد

حسین مسلم
معاون سردبیر

اواسط تیرماه ۱۴۰۲ بود که توفیقی ناخواسته نصیبم شد و به اغوای دوستی، تا بدانم و بفهمم که این مراد نطلبیده چیست، روی یکی از صندلی‌های مجتمع فرهنگی- هنری آوینی نشسته و چشم به سن دوخته بودم. آن روز قرار بود برنامه‌ای اجرا گردد و طی آن از کتابی حاوی «سی‌وپنج قطعه برای تار و سه‌تار» رونمایی شود. چشم که می‌گرداندی، بسیاری چهره‌های آشنا و نامی را می‌دیدی که تکیه داده به صندلی‌های پیرامون، چشم به آغاز مراسم داشتند؛ با تسهیم نسبتی برابر، میان اهالی ادبیات و موسیقی.
در همین عصر داغ تابستانی بود که گروه آوای فاخته به سرپرستی رضا عباسی، قطعاتی را اجرا کردند به غایت زیبا و روح نواز؛ اگر تا آن روز «سیاوش دیهیمی» برای من صرفاً یک اسم بود در میان دیگر اسامی نه‌چندان آشنای عرصه موسیقی ایرانی؛ اما از آن روز طنین نام این مرد در گوش من ارجمندی و احترامی یگانه یافته بود. این احترام به‌مراتب فزونی یافت وقتی بعدتر فهمیدم، قطعاتی از برنامه اجرا شده را این موسیقیدان و نوازنده چیره‌دست تار و سه‌تار، در ۱۶ سالگی ساخته و پرداخته بوده است. اما موسیقی تنها وجهی از وجود ذووجهین این هنرمند بود و می‌بایست جامی از اشعار سرمست‌کننده سیاوش را سرمی‌کشیدیم تا به صرافت بیفتیم، او شاعری است مایه‌دار که ادبیات برایش نه موضوعی سرگرم‌کننده، که دغدغه‌ای بسیار جدی بوده است. چنان‌که در گفت‌وگویی و در پاسخ این پرسش که «شما خود را شاعر می‌دانید یا موسیقیدان؟» پاسخی داده بود با این مضمون که «شعر و موسیقی دوگانه محبوب من و جگرگوشه‌هایم هستند. تنها تفاوت میان‌شان برای پدری چون من، آن است که موسیقی چند سالی بزرگ‌تر است.»

یادی از استاد اول او

دیهیمی در کرمانشاه در خانه‌ای به دنیا آمده و بالیده بود که شعر و موسیقی جریانی غالب در این خانه بود. از وقتی چشم گشوده و پیرامون را کشف کرده بود، شاهد رفت‌وآمد هنرمندان کرمانشاهی و نشست و برخاست آنها با پدرش بود. خیلی زود گوشش با آواها و دستش با ساز آشنا شد. هرچند بسیاری از همپالگی‌های پدر، دانش بالای موسیقایی نداشتند، بیشتر به صورت گوشی موسیقی را یاد گرفته بودند و معدودی نُت می‌دانستند و به قول خودش، داشته‌های اغلب این نوازندگان به چند پیش درآمد، ضربی و یا چند تصنیف و ترانه محدود می‌شد. همین هم بود که دست به کار شد و ۱۵ سال را تمام نکرده نت‌نویسی و نت‌خوانی را به شکل جدی پی گرفت و برای فراگرفتن نتاسیون نزد «حاجی خان پرویز پورناظری» رفت؛ پدر پورناظری‌ها. مردی که شاگرد مستقیم کلنل وزیری بزرگ بود و به اذعان کرمانشاهی‌ها، هرگاه حاجی خان دست به تار می‌شد، زخمه‌هایش به سیم‌ها، هرآن کس که شنونده سازش بود، و حتی دیگر نوازندگان را واله و شیدا در جای خود میخکوب و غرق در تخیلات‌شان می‌کرد. این آغاز راه سیاوش بود و ۷۰ سال شیدایی که تا بامداد پنجم خردادماه امسال پایید تا سیاوش دیهیمی در ۸۵ سالگی راهی سفری بی‌بازگشت شود.

چرا پخش مجازی غم‌انگیزترین انیمه تاریخ سینما این‌قدر طول کشید!

تلخی بی‌پایان بچگی کردن در دنیایی بی‌تفاوت

ترجمه

رضا حسینی
منتقد و مترجم سینمایی

استودیوی جیبلی در سال ۱۹۸۸ انیمه مدفن کرم‌های شب‌تاب / Grave of the Fireflies را به نمایش عمومی درآورد؛ انیمه‌ای که امروز به عنوان یکی از غم‌انگیزترین فیلم‌های تاریخ سینما با محوریت جنگ جهانی دوم شناخته می‌شود. اهمیت تماتیک و تاریخی این انیمه باعث شد تا کمپانی نتفلیکس ژاپن، آن را به فهرست پخش مجازی و آنلاین گسترده‌اش اضافه کند و قرار است از پانزدهم ژوئیه (۲۴ تیر ۱۴۰۴) به‌واسطه پلتفرم «اوریکان یواس» در دسترس علاقه‌مندان ژاپنی قرار بگیرد.
مدفن کرم‌های شب‌تاب را ایسائو تاکاهاتا کارگردانی کرده است؛ فیلمساز نامداری که یک دوست مهم و مرشد برای همتای خودش در استودیوی جیبلی بود که امروز شهرتش به‌مراتب بیشتر از خود اوست؛ فیلمسازی به نام هایائو میازاکی که با همکاری ایسائو تاکاهاتا و دو سینماگر دیگر، استودیوی جیبلی را در سال ۱۹۸۵ بنیان گذاشتند. انیمه مدفن کرم‌های شب‌تاب که با الهام از یک داستان کوتاه خودزندگی‌نامه‌ای از آکی‌یوکی نوساکا شکل گرفت داستان پسری دوازده‌ساله به نام سِتا و خواهر چهارساله‌اش سِتسوکو را روایت می‌کند که در ژاپن دوران جنگ جهانی دوم می‌کوشند زنده بمانند. آنها پس از اینکه مادرشان را در پی حمله‌ای هوایی با بمب‌های آتش‌زا از دست می‌دهند زندگی‌شان به تقلایی بی‌پایان برای یافتن غذا و دیگر منابع لازم برای ادامه حیات بدل می‌شود. این فیلم پس از اینکه در فهرست پخش بین‌المللی نتفلیکس قرار گرفت با استقبال پرشور تماشاگرانش مواجه و به سوژه‌ای داغ در رسانه‌های اجتماعی بدل شد. انیمه مدفن کرم‌های شب‌تاب در ماه سپتامبر ۲۰۲۴ در رتبه هفتم از فهرست «ده فیلم برتر غیرانگلیسی‌زبان جهانِ» نتفلیکس قرار گرفت.
مدفن کرم‌های شب‌تاب جوایز و افتخارهای بین‌المللی پرشماری را به دست آورده است؛ با وجود این، ترسیم موثق تصویری از ژاپن در روزگار جنگ جهانی دوم، فیلم را در ژاپن هم بسیار محبوب کرده است. شینیچیرو یاشیرو (رئیس بخش تجارت محتوا در شینکوشا، ناشر ژاپنی داستان اریژینال آکی‌یوکی نوساکا) در این خصوص می‌گوید: «تقریباً هشتاد سال از آن روزگار سرنوشت‌ساز می‌گذرد اما هنوز این دنیا به طاعون جنگ مبتلاست. من تحت‌تأثیر این موضوع اندوهناک قرار گرفته‌ام که داستان مدفن کرم‌های شب‌تاب همچنان بی‌سروصدا در سراسر ملیت‌ها، نژادها و قومیت‌ها جریان دارد.»
مدفن کرم‌های شب‌تاب در ایالات متحده بارها و بارها روی پرده سینماها رفته است و در تابستان سال ۲۰۲۵ هم قرار است جی‌کیدز (GKIDS: پخش‌کننده آثار استودیوی جیبلی در آمریکای شمالی) این انیمه را به عنوان فیلمی از برنامه جشنواره استودیوی جیبلی ۲۰۲۵ به نمایش درآورد که یک رویداد سینمایی سالانه مختص بهترین تولیدهای استودیوی جیبلی است. به این ترتیب، مدفن کرم‌های شب‌تاب از ۱۰ تا ۱۲ ماه اوت (۱۹ تا ۲۱ مرداد ۱۴۰۴) روی پرده نقره‌ای می‌رود؛ تقریباً یک ماه پس از اکران دوباره یک انیمه محبوب دیگر با عنوان همسایه‌ام توتورو (هایائو میازاکی، ۱۹۸۸)؛ و با اینکه اغلب فیلم‌های جشنواره جیبلی به زبان‌های انگلیسی و ژاپنی پخش شده‌اند اما مدفن کرم‌های شب‌تاب در ژاپن با زیرنویس انگلیسی یک بار دیگر روی پرده سینماها خواهد رفت.
این فیلم جنگی برجسته که منتقدان بزرگ و مهمی چون راجر ایبرت آن را ستوده‌اند به اولین فیلم بلند استودیوی جیبلی بدل خواهد شد که در نتفلیکس ژاپن عرضه آنلاین می‌شود. طبق صحبت‌های کازوتاکا ساکاموتو (نایب رئیس بخش محتوای نتفلیکس) تصمیم کمپانی‌اش به دلیل «واکنش پرشوری» گرفته شد که انیمه مدفن کرم‌های شب‌تاب از تماشاگران سراسر جهان گرفته است. او در این باره می‌گوید: «ما از سال ۲۰۲۰ عرضه فیلم‌های جیبلی در نتفلیکس را شروع کردیم و دست‌آخر، این واکنش پرشور تماشاگران بود که تأثیر جاودان آن را به ما یادآوری کرد. ما از این اتفاق هیجان‌زده‌ایم که بالاخره می‌توانیم این انیمه تحسین‌شده را برای تماشاگران ژاپنی هم به‌صورت مجازی پخش کنیم.»
انیمه مدفن کرم‌های شب‌تاب در حال حاضر امتیاز میانگین ۹۴ از ۱۰۰ را در سایت معتبر جمع‌آوری آرای منتقدان متاکریتیک دارد. راجر ایبرت در بخشی از نقدش با امتیاز کامل ۱۰۰ از ۱۰۰ بر این اثر سینمایی نوشته است: «این فیلم چنان تجربه احساسی قدرتمندی است که تماشاگرش را به تفکر دوباره در خصوص انیمیشن وامی‌دارد.» گلن کنی منتقد سرشناس نیویورک تایمز هم در نقدش با امتیاز کامل، مدفن کرم‌های شب‌تاب را در کنار آثار سینمایی برجسته‌ای چون چهارصد ضربه (فرانسوا تروفو، ۱۹۵۹)، قوش (کن لوچ، ۱۹۶۹) و دربه‌در (انیس واردا، ۱۹۸۵) قرار داده است و نوشته: «یکی از بهترین فیلم‌های تاریخ سینما درباره بچه بودن در یک دنیای بی‌تفاوت». «استیو رُز منتقد نشریه گاردین هم در نقدش با امتیاز کامل آورده است: «این انیمیشن شاهکار ژاپنی، داستانی جنگی است که به اندازه بهترین فیلم‌های زنده جنگی، شما را از نظر روحی و روانی رنج می‌دهد.» نتفلیکس در حال حاضر آرشیوی از فیلم‌های استودیوی جیبلی را در بیش از ۱۹۰ کشور جهان در اروپا، آمریکای جنوبی، آفریقا، آسیا و خاورمیانه عرضه کرده است؛ و به‌طور طبیعی، تماشاگران آمریکایی هم می‌توانند مدفن کرم‌های شب‌تاب را در نتفلیکس تماشا کنند در حالی که باقی آثار استودیوی جیبلی به‌واسطه سرویس مجازی مکس (متعلق به اچ‌بی‌او) در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است.

> راجر ایبرت: «مدفن کرم‌های شب‌تاب» چنان تجربه احساسی قدرتمندی است که تماشاگرش را به تفکر دوباره در خصوص انیمیشن وامی‌دارد

منبع: سی‌بی‌آر (نوشته رنی سِنزاتیمور) و...

اخبار

اکران «زن و بچه» از تیرماه

به گفته سید جمال ساداتیان تهیه‌کننده فیلم «زن و بچه» این فیلم آماده نمایش است و سرگروه آن نیز تقریباً مشخص شده و قرار است از چهارشنبه، ۱۸ تیرماه توسط دفتر پخش خانه فیلم در سینماها اکران شود .او با اشاره به اینکه وضعیت فعلی گیشه سینماها چندان خوب نیست و حتی فیلم‌های کمدی هم مانند سابق فروش بالایی ندارند، ادامه داد: به بهبود این شرایط خوشبینم چون فیلم «زن و بچه» به لحاظ محتوایی و تکنیکی کلاس متفاوتی دارد و به نظرم آن گروه از مخاطبان علاقه‌مند به سینما را که شاید دلشان برای سینما رفتن تنگ شده ولی مدت‌هاست فیلمی آنها را راضی به تماشای فیلم روی پرده نکرده، جذب می‌کند .فیلم‌هایی مثل «زن و بچه»، «پیر پسر» و «غریزه» که در راه اکران هستند، می‌توانند اعتمادسازی کنند تا بخشی از مخاطب خاموش به سینما برگردد. /ایسنا

انتشار آلبوم موسیقی نمایش «اسب‌ها هیچ زمستانی کوچ نمی‌کنند»

همزمان با اجرای نمایش «اسب‌ها هیچ زمستانی کوچ نمی‌کنند» به نویسندگی محمود خسروپرست و کارگردانی معین خدیوی و تبسم انتظاری، آلبوم موسیقی این نمایش منتشر شد. آهنگسازی این آلبوم موسیقی را کوروش خدیوی برعهده دارد. این آلبوم رسمی دارای ۲۱ قطعه است که به صورت اختصاصی برای این نمایش ساخته شده که در حین اجرای نمایش پخش می‌شود. گروه بازیگران این نمایش را سپیده سعیدی نیا، محمد صدیق، معصومه نوروزی، عاطفه قنبری، شیدا مشعلی، شکوفه شیخی و محمد نادی تشکیل می‌دهند. /مهر

درگذشت کارگردان پیشکسوت تئاتر

کمال‌الدین شفیعی کارگردان و مدرس پیشکسوت تئاتر (یکشنبه چهارم خرداد ماه) در سن ۹۱ سالگی درگذشت. کمال‌الدین شفیعی متولد ۱۳۱۳، مترجم، نویسنده و کارگردان تئاتر ایرانی بود. اوآثار متعددی را در حوزه تئاتر تألیف و ترجمه کرده است. «آنتیگونه بر صلیب شکسته» نمایشنامه‌ای از نویسنده‌ای ناشناس است که به سرنوشت هنرمندان در دوران فاشیسم آلمان می‌پردازد. این اثر در سال ۱۳۹۴ توسط انتشارات لاهیتا منتشر شد. «باران‌ساز» نیز در سال ۱۳۹۴ با ترجمه شفیعی و ویراستاری بهمن حمیدی توسط انتشارات لاهیتا منتشر شد. /ایرنا

«دیلمای» به آخر خط رسید

شیوا مردان‌نیا؛ نویسنده و کارگردان پس از تجربه ساخت فیلم‌های کوتاه «با من فریاد بزن»، «سرنوشت» و «رود می‌رود»، «دیلمای» را که روایتگر داستان پدری است که دخترش را در قمار می‌بازد، مقابل دوربین آرمین مرادی برد.
«دیلمای» اولین فیلم نیمه بلند نویسنده کتاب داستانی «نقاب» است که در شمال کشور فیلمبرداری شده است. در دیلمای، قمارباز بار دیگر دستی بر سرنوشت این مادر و فرزند می‌کشد و کارگردان تلاش می‌کند با پایانی باز، ذهنیات و برداشت‌های مخاطبان را در پایان فیلم سهیم کند. در دیلمای، امیر معراج، لاوین گیلانی، کیمیا قریشی و یوسف راد ایفای نقش می‌کنند.